

Odbor lidských práv a ochrany menšin

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků a její relevance pro rozšíření výuky německého jazyka a v něm na základních školách

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků:

Česká republika roku 2006 ratifikovala Evropskou Chartu regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“).¹ Jedná se o klíčovou smlouvu Rady Evropy, jejíž ratifikací se Česká republika zavázala k plnění mezinárodních závazků v oblasti regionálních a menšinových jazyků. Chartou je v České republice v tuto chvíli chráněno pět regionálních/menšinových jazyků, které jsou historicky, ať už regionálně nebo tradičně, spjaté s územím České republiky. Konkrétně se jedná o jazyky polština (zejména v jejím těšínském nářečí), slovenština, němčina, romština a chorvatština (v jejím moravském dialektu).

Charta si klade za cíl chránit a podporovat historické regionální a menšinové jazyky jako součást evropského kulturního dědictví ve veřejném životě. Charta rozlišuje dva stupně ochrany jazyka, přičemž ochrana částí II Charty zavazuje Českou republiku k obecné ochraně a respektu menšinových jazyků. Mezi takovou formu ochrany může například patřit podpora užívání regionálních či menšinových jazyků či podpora vzájemného porozumění. Touto částí jsou v České republice chráněny všechny výše uvedené jazyky.

Rozšířená ochrana podle části III Charty pak konkrétně vymezuje závazky, které se aplikují na vybrané jazyky. V tomto kontextu se vybraná ustanovení části III Charty aplikují na polštinu v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná, na slovenštinu na celém území České republiky a nejnověji také na němčinu v okresech Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Český Krumlov, Opava a Svitavy.

V úvodu je nutné rovněž osvětlit, že dle článku 1 písm. a) Charty: „výraz „regionální či menšinové jazyky“ označuje jazyky, které jsou:

- i) tradičně užívány na daném území státu občany tohoto státu, kteří tvoří skupinu početně menší než ostatní obyvatelstvo státu; a
- ii) odlišné od úředního jazyka (úředních jazyků) tohoto státu; neoznačuje dialekty úředního jazyka (úředních jazyků) státu, ani jazyky migrantů;“

Není tedy nutné, aby např. německy hovořící byli příslušníci německé národnostní menšiny, ale mělo by docházet k podpoře a rozšiřování výuky v němčině pro všechny, kteří daným jazykem hovoří nebo hovořit chtějí.

Závazky ve vztahu k němčině byly rozšířeny dne 28. února 2024.²

¹ Viz Sdělení č. 15/2007 Sb. m. s

² Prohlášením ČR podle článku 2 odst. 2 a článku 3 odst. 1 Charty.

Pro školy a školská zařízení je ve vztahu k části II Charty relevantní zejména článek 7 odst. 1 písm. f) a g), a čl. 7 odst. 3, a k části III Charty potom článek 8 odst. 1 písm. a) ii, b) ii, c) ii, d) ii, a g), a čl. 8 odst. 2.

Konkrétní závazky Charty týkající se činností škol a školských zařízení ve vztahu k německému jazyku:

Článek 7 odst. 1

Pokud jde o regionální a menšinové jazyky, na územích, kde jsou tyto jazyky užívány, a v závislosti na stavu každého jazyka, smluvní strany založí svou politiku, zákonodárství a praxi na těchto cílech a zásadách:

písm. f) poskytování vhodných forem a prostředků pro výuku a studium regionálních nebo menšinových jazyků na všech vhodných stupních;

Například: Posílit hodinovou dotaci výuky německého jazyka nebo nabízet bilingvní programy na všech stupních vzdělávání.

písm. g) poskytování možností, aby se osoby, které neovládají regionální nebo menšinový jazyk a žijí v oblasti, kde je užíván, mohly, pokud si to přejí, tomuto jazyku učit;

Například: Podporovat a poskytovat mimoškolní a zájmové kroužky v německém jazyce nebo kurzy němčiny pro veřejnost.

Článek 7, odstavec 3

Smluvní strany se zavazují, že budou pomocí vhodných opatření podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi, zejména tak, že zahrnou úctu, porozumění a toleranci vůči regionálním a menšinovým jazykům mezi cíle výchovy a vzdělávání stanovené v jejich zemích, a že budou podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby sledovaly tytéž cíle.

Například: Pořádání kulturních akcí a dalších projektů, které prezentují jazyk národnostní menšiny.

Článek 8 odst. 1

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

písm. a) ii zpřístupní podstatnou část předškolního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;

Například: Zajištění vybraných aktivit v předškolním vzdělávání v německém jazyce.

písm. b) ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;

Například: Zpřístupnění výuky vybraných předmětů v německém jazyce (nemusí se jednat o odborné předměty, jako je matematika, fyzika apod., ale např. o předměty jako je výtvarná výchova, občanská výchova, dějepis). Nejedná se tak pouze o výuku německého jazyka jako cizího jazyka, ale o zavedení bilingvní výuky.

písm. 1c) ii zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;

Například: Zpřístupnění výuky vybraných předmětů v německém jazyce (nemusí se jednat o odborné předměty, jako je matematika, fyzika apod., ale např. o předměty jako je výtvarná výchova, občanská výchova, dějepis). Nejedná se tak pouze o výuku německého jazyka, jako cizího jazyka, ale o zavedení bilingvní výuky.

písm. d) ii zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;

Například: Zpřístupnění výuky vybraných předmětů v německém jazyce. Nejedná se tak pouze o výuku německého jazyka jako cizího jazyka, ale o zavedení bilingvní výuky nebo o zpřístupnění výkonu odborné praxe v německém jazyce.

písm. g) učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Například: Zařazení německého kulturního dědictví daného regionu do vlastivědy.

Článek 8 odst. 2

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

Například: Základní školy mohou vytvářet bilingvní třídy i mimo regiony, které jsou taxativně uvedené v Prohlášení ČR.

Více informací o samotné Chartě a jejím monitorovacím systému, či celé znění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků naleznete na [stránkách Úřadu vlády ČR](#).

Setkání se základními školami k výuce němčiny a v ní

Dne 16. prosince 2025 proběhlo setkání se základními školami k výuce němčiny a v ní. Setkání se zúčastnili zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), vedení obcí jakožto zřizovatelé daných škol, vyučující a vedoucí pracovníci základních škol. Během tohoto jednání byla Úřadem vlády představena Charta, ředitelkou Mgr. Štěpánkou Černou, MBA dobrá praxe z 6. základní školy Cheb, a poté byl otevřen prostor pro diskusi.

Shrnutí a nejdůležitější informace z jednání:

V rámci jednání byla nejdříve diskutována otázka podpory zavádění bilingvního vzdělávání, resp. národnostně menšinového vzdělávání v souvislosti s § 14 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), které přímo stanovuje možnosti vzdělávání příslušníků národnostních menšin.

Právě toto ustanovení odkazuje na nutnost existence Výboru pro národnostní menšiny pro možnost uplatňování výše uvedeného § 14 školského zákona. Výbor pro národnostní menšiny je zřizován podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. V § 117 odst. 3 uvádí: *Obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů obce hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud*

o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin, ledaže tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin.

Přítomným bylo toto ustanovení upřesněno tak, že Výbor pro národnostní menšiny může být zřízen i pokud není splněna 10% podmínka, avšak po splnění 10% hranice je obcím ukládána povinnost tento Výbor zřídit. Takto zřízený Výbor poté může řešit otázku národnostně menšinového školství dle školského zákona a tím získat i lepší přístup ke zdrojům pro zavádění národnostně menšinového, resp. bilingvního vzdělávání.

V souvislosti s rozšířením ochrany němčiny jako menšinového jazyka podle části III Charty disponuje MŠMT zákonnými prostředky a vůlí podpořit výuku v němčině všude tam, kde o ni bude zájem (nejen ze strany rodičů žáků, ale rovněž ze strany zřizovatelů a ředitelů/ředitelek škol), přičemž zvláštní pozornost věnuje regionům spadajícím pod část III Charty (Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Liberec, Ústí nad Labem, Český Krumlov, Opava, Svitavy).

V rámci daného jednání paní ředitelka Štěpánka Černá představila dobrou praxi ze 6. ZŠ Cheb a nastínila zkušenosti při zavádění výuky v němčině. Zavedení bilingvní výuky na 6. ZŠ Cheb bylo pilotním projektem, který paní ředitelka realizovala za podpory zřizovatele školy, zástupců německé národnostní menšiny a někdejší zmocněnkyně vlády pro lidská práva Heleny Válkové.

Paní ředitelka nejdříve představila postup pro zavedení bilingvní výuky na 6. ZŠ Cheb, o kterou postupem času začal být enormní zájem. Právě na tomto příkladu se ukázalo, že nelze mluvit o nezájmu o bilingvní výuku pouze na základě toho, že se rodiče dětí aktivně o bilingvní výuku nehlásí. Naopak se právě na tomto projektu ukázalo, že pokud se taková výuka nabídne a zdůrazní se její přínosy, nejen směrem k naplňování Charty, ale k budoucímu uplatnění žáků, zájem ze strany rodičů přirozeně zesílí.

Š. Černá zároveň nabídla možnost navštívit jejich školu a otevřené hodiny všem zájemcům, kteří plánují rozšířit výuku v německém jazyce i na své škole. Rovněž zmínila, že 6. ZŠ Cheb připravuje metodické materiály jako jsou například slovníčky, pracovní listy atp., které by zjednodušily zavádění výuky v německém jazyce i zainteresovaným osobám.

Pomocnou ruku též nabídla paní ředitelka Mgr. Zuzana Svobodová, Ph.D., DBA z Gymnázia Thomase Manna, která představila iniciativu *Němčina jako vyučovací a kulturní jazyk* (dále jen „DEUKS“). Cílem DEUKS je podporovat němčinu jako jazyk výuky i kultury v českém školství či posilovat výměnu zkušeností v rámci mezinárodní spolupráce. Více o této iniciativě naleznete [zde](#).

Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí Úřadu vlády ČR je rovněž připraveno poskytnout případné kontakty na osoby, které v rámci jednání přislíbily pomoc při rozšiřování výuky v německém jazyce a poskytnout koordinační roli v případě potřeby. Obdobně pak Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Kontakty:

Mgr. Klára Kameníková – vedoucí Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí Úřadu vlády ČR, klara.kamenikova@vlada.gov.cz

Mgr. Ajten Zímová – Oddělení národnostních menšin a romských záležitostí Úřadu vlády ČR, ajten.zimova@vlada.gov.cz

PaeDr. Michal Černý – ředitel Odboru předškolního a základního vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Michal.Cerny@msmt.gov.cz

Mgr. Martin Dzingel – zástupce německé národnostní menšiny v Radě vlády pro národnostní menšiny, dzingel@landesversammlung.cz